СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XL. Ч. 184. — Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 9 серпня 1932. — VOL. XL. No. 184. Jersey City, N. J., Tuesday, August 9, 1932. — THREE CENTS.

УРЯД ОРҐАНІЗУЄ СИСТЕМУ ПОЗИЧКИ НА ДОМИ

ГУВЕР ІМЕНУЄ ЧЛЕНІВ РАДИ ДИРЕКТОРІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер іменував членів Федеральної Ради Позичок на Доми. Членами іменовані визначні правники. Іменовані — люди з обох великих партій.

Закон про орґанізацію цеї системи банків підписано 22 липня. Після нього в краю має повстати 8 до 12 банків, з початковим капіталом 125 міліонів долярів, який має бути первісно достарчений Реконструкційною Фінансовою Корпорацією. Банки й подібні інституції можуть стати членами такого банку, через закупно шерів. Вони можуть зичити від банку гроші на векслі й запоруку, а банк буде міг видавати векслі на гроші, які він позичить. Цілю банкових операцій цього банку є піддержати посідання домів, загрожених крізою.

БАВОВНЯНІ ФАБРИКИ ЗБИРАЮТЬСЯ КУПУВАТИ БАВОВНУ ВІД УРЯДУ.

ВАШИНҐТОН. — Фабриканти бавовни орґанізують синдикат, який має викупити три міліони звоїв бавовни від уряду, а саме від федеральної Фармерської Ради. Сподіваються заплатити за це 90 міліонів долярів, або й більше.

Цілю цеї трансакції є усталити умовини рільничої продукції.

ОТВОРЕННЯ ВЕЛИКОГО КАНАЛУ.

ВЕЛЕНД (Онтаріо, Канада). — У суботу зполудня отворено тут врочисто в присутности отавської конференції Британійської Імперії канал Веленд, який дозволяє кораблям переїздити з Великих Озер в озеро Онтаріо.

Канал коштував 130 міліонів долярів. Буде він мати важне значіння для господарського життя Канади.

РУХ НА БІРЖІ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорська біржа працювала в суботу так оживлено, як ще ніколи не працювала за останні два роки. За перші дві години біржевої торговлі перепродано 2 міліони 728 тисяч шерів. Шери підскочили в ціні на 2 до 12 пунктів. За піднесенням ціни на шери пішло підвищення цін бондів і товарів.

КРОВАВІ ВИБОРИ В АМЕРИЦІ.

ПАЙНВІЛ (Кентокі). — Підчас правиборів прийшло в Арджей до бійки між двома ґрупами републиканців. Один майнер, Кербі на імя, лежить у шпиталі з глибокою раною від ножа, а заступник шерифа, Френк Бовмен, загинув на місці.

З ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ.

ДЖАНСТАВН (Па). — Останки „бонусової армії" відїхали залізницями „Пенсилвенія" та „Болтимор і Огайо".

Вотерс, командант, збирається обїздити всі стейти, щоб оповідати людям про те, як президент Гувер і його уряд трактували ветеранів.

Демократичний кандидат Рузвелт збирається прискорювати кампанію. В своїй першій промові на виборчій турі подасть він програму економічної роботи свого уряду на випадок вибору.

З ОЛІМПІЙСЬКИХ ІҐРИЩ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — Американець Джім Бавш добув у суботу на Олімпійських іґришах чемпіонат з ґрупи „декатльон", що складається з десятьох змагань. Фінляндець Ісо Гольо, 25-літній друкар, виграв перегони з перешкодами на 3,000 метрів. У „пентальоні", що складається з пятьох змагань, виграв Швед Йоган Оксенстіерна.

ЦІКАВЕ ВІДКРИТТЯ ЗЛОЧИНУ.

ПЛЕТСБУРҐ (Ню Йорк). — На фармі в Кенон Корнерс, 20 миль звідсіля, знайдено тіло 70-літнього власника фарми, Самуеля Бредлі. Коло тіла вбитого знайдено сірники, видно, покусані нервовою людиною. Стейтова поліція арештувала сусіда вбитого, Елмера Рабідо, 19-літнього парубка. При особистій ревізії поліцаї відобрали від нього циґаретки, але лишили при ньому сірники. За хвилю Рабідо став виймати з кишені сірники й гризти їх нервово. Поліція звернула на це увагу та стала вперто допитуватися за злочин. Рабідо признався до вбийства.

АСТРОНОМ ОПИСУЄ БУДУЧЕ ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ.

ВАШИНҐТОН. — Капітан Джуліюс Ф. Гелвеґ, суперітендент Фльотної Обсерваторії, описав на радіо повне затьміння сонця, що має бути дня 31 серпня. Він докладно розказав цікавим побачити затьміння, де їм їхати, щоби його побачити, коли його ждати, як його оглядати й як заховуватися, щоби не перешкаджати вченим дослідникам астрономічних явищ. Затьміння буде можна бачити в Новій Анґлії. Почнеться воно в годині чверть по 2 зполудня після східного рівномірного часу.

Гелвеґ остерігає теж автомобілістів, щоби вони були уважні з їздою та не давали відвертати своеї уваги від кермового колеса, якщо в той час їм прийдеться їхати.

СТРІЛЯВ ДО ЧОЛОВІКА ЗА ЧЕРЕШНІ.

Поліція арештувала Павла Коснака, фармера в Норт Біч, (Ню Йорк), закидуючи йому, що він вистрілив з рушниці, наладованої шротом, до Дальбона Зофрена. Зофрено дістав 40 шротів у плечі. Коснак остерігав Зофрена перед ходженням на черешні Коснака, а коли це не помагало, Коснак стрілив до шкідника.

СТРАЙК У ПАПЕРОВНІ.

Фабрика Фенімор підприємства Юніон Беґ енд Пейпер Ко. в Годсон Фолс (Ню Йорк) закрила роботи, складаючи вину на страйк робітників.

Велика лава присяглих судді постановила обжалувати Джана Тобецького, який є лідером „ґенґу", що тероризує робітників фабрики черевиків Мілера.

КОЛЬОНІСТИ РІЖУТЬСЯ.

Дня 30-го червня ц. р. на кольонії біля Телячого, пов. Підгайці, кольоністи Людвік Стоклос у спорі на полі порізав ножем двох братів Козьолів, з котрих один лишився на домашнім ліченню, а другого на ношах віднесли до підгаєцького шпиталю. Тому, що Козьолови вийшли на верх тельбухи, в суботу, дня 2-го липня ц. р. він помер. Стоклоса арештовано.

БІЙКА КОЛО ЦЕРКВИ.

В неділю, 3. липня ц. р., в Мишині, пов. Косів, підчас обходу довкола церкви з нагоди празника Пресв. Евхаристії розпочали місцеві хуліґани свої парубоцькі порахунки при помочі сокир. Порубано відомого завадіяку Ферчука. Бійка була коло церкви в віддаленню яких 100 кроків від постерунку. Для посторонніх такий випадок попросту незрозумілий, та в Мишині це буденна справа. Нема тут ні дня ні ночі, щоб не було крадежі або бійки.

ЗА ВПРАВИ.

Дня 3-го липня ц. р. молодь, згуртована в кружку „Рідної Школи" в Унятичах, пов. Дрогобич, зійшлася на подвіря п. Тустанівського, щоби приготовити вежі і вільноручні вправи до фестину „Р. Школи". На це прийшов командант постерунку Марцеля, записав кількох хлопців, відібрав у Мирослава Яворського книгу протоколів кружка (якої й досі ще не віддав), самого Яворського арештував і передержав на постерунку до години 23-тої в ночі, а опісля випустив, не подаючи навіть причини арештування.

ЯК ОШУКУЮТЬ ТЕМНИХ.

На ярмарку в Горохові селянин села Борочиць, Андрій Міндюк, торгував корову у ґандляра Лейзора Ліднорма. В той час підійшов до них якийсь пан і запропонував купити в нього золоті кульчики, за які Ліднорм давав свою корову, а коли тип не згодився, Ліднорм намовив Міндюка купити кульчики за вартість корови. Цей купив, але вскорі переконався, що кульчики не золоті, а мідяні. Так то ошукують темних наших людей. Ліднорма, який очевидно був у спілці з ошуканцем, поліція арештувала; ошуканця, який зник, пошукують.

НОВІ ОПЛАТИ НА КОРИСТЬ БЕЗРОБІТНИХ.

З Варшави повідомляють, що по зліквідованню начального комітету для справ безробіття створено нову інституцію, під назвою „Фонд Помочі для безробітних". Тому, що цей фонд не має майже ніяких грошей, проєктують установити спеціяльні оплати на користь безробітних. Передбачають великі оплати від квітів та від комірного, від білетів вступу на публичні забави й видовища, від ставок при тоталізаторі, від банкових сховків, від електричних жарівок, від укру й пива. Оплати від сховків виносили би біля 5 золотих місячно. Від жарівок, цукру й пива будеться платити доплати в такій висоті, щоби ціни тих продуктів не були підвищені. Також передбачають доплати в рахунках на ґаз. Всі ті оплати на користь безробітних уведуть шляхом декрету президента.

ТАЄМНИЧЕ АВТО В ЯСАХ.

На вулицях Яс (Румунія) появилося недавно авто, з якого невідомі осібняки розкидали виборчі летючки. Негайно один із прохожих завважив, що розкидувані карточки це не виборчі картки, але якісь військові документи. Ближчий розгляд паперів виказав, що це дійсно незвичайно важні військові папери. Поліція та жандармерія шукають тепер авта і його таємничих пасажирів.

УТІК ВЯЗЕНЬ.

Не мало клопоту має стрийська поліція з тамошнім авантуристом Засіткою, який, відсидівши 4-літню кару за вбивство, не покаявся і дальше допускався ріжних злочинів. Вкінці вдалося поліції вислідити його в парку „Вільшина" і зарядити на нього нагінку. Втікаючи, Засітко боронився, відстрілюючись двома револьверами. Дорогу заступив йому прохожий випадково підстаршина. Засідко зранив його в голову, але рівночасно, пострілений у бік, дістався в руки поліції. По двох днях побуту в шпиталі злочинець утік, хоч стеріг його там відомий у Стрию зі службовости поліціянт.

НЕЩАСЛИВЕ „ПОЛЮВАННЯ".

У Вороцові-Полянках, пов. Городок Ягайлонський, трапився цього року при сінокосах нещасливий випадок тільки через нерозважність молодих косарів. А всьому був „винний" заяць, який, немов навмисне, плигнув косарям зпід ніг. Усі кинулись доганяти його й кидали коси перед себе так, що Павло Смороковський попав на косу й важко покалічився. Так покінчилися ці нещасливі лови.

ТРАҐІЧНА ЛЮБОВ ФОРНАЛЯ.

Двірський парубок Владислав Жилюк у Берестку залюбився в 17-літній Емілії Котузяк із цього самого села. Родичі дівчини не хотіли ніяким робом погодитися на подружже дочки з Жилюком. Це довело Жилюка до такої розпуки, що, йдучи в неділю до церкви та стрінувши по дорозі наречену, застрілив її з утинка (втятого кріса) та відобрав собі життя.

ПОДАТКИ Й ДОВГИ КАНАДИ.

Протягом цього фіскального року канадійський уряд думає стягнути з канадійського населення 350 міліонів долярів у формі податків, безпосередніх і посередніх, і вірить, що по оплаченню всяких державних видатків і довгів, що приходиться сплачувати цього року, лишиться йому на слідуючий фіскальний рік 4 міліони й триста тисяч долярів у готівці.

Державний довг Канади виносить під цю пору $2,564,170,047, а на сплату тих довгів має Канада спеціяльний фонд у сумі $62,387,324; отже на кожного мешканця Канади спадає того довгу по $242.60.

Кромі того довг канадійських державних залізниць виносить понад один міліярд долярів.

ЛЮБОВНА ТРАҐЕДІЯ У МОНАСТИРІ.

Жіночий монастир „Распоені" в Тібукан у Румунії був на днях свідком кріваво‌ї траґедії. Одна з монахинь у цьому монастирі, Камелія Оїка, від довшого часу удержувала любовні зносини з парохом у Тібукан — Амброзієм Фльореску. Вони сходилися з собою в одній із келій монастиря. В останніх часах почалися псувати їхні взаємини. Доходило між ними до суперечок. На тлі цього непорозуміння прийшло вкінці до траґедії. Фльореску стрілив з револьвера до любовниці та важко її зранив. Від важко раненої хотів вимусити письменну заяву, що вона сама припадково постріли‌лася. Монахиню перевезено до шпиталя, де вона бореться зі смертю. Фльореску арештовано.

КРІВАВА СУПЕРЕЧКА ПРО ҐРУНТ.

В лісі в Смереці (пов. Турка) вбито Івана Костя, що їхав з ліса домів з возом, навантаженим деревом. Вбивши свою жертву, вбивники вивернули на неї віз, бажаючи в цей спосіб укрити нещасливий випадок. Зрадила їх однак закрівавлена сокира, яку вони забули на місці морду. По кількадневному слідстві поліція арештувала вбивників. Ними є Стефан Гритинський з Рипян (пов. Турка) та Микола Кость, стриєчний брат убитого. Тлом морду був спір про ґрунт, що його від довшого часу провадили між собою Іван і Микола.

ЗАБРАЛИ ЛЕНТИ.

В часі Зелених Свят зложили інституції на могилі У. С. С. в Вівсю, пов. Підгайці, коло 80 вінків. Дня 3-го липня в год. 5-тій ранком постерунковий Гадзінський, з постерунку в Новосілці, з громадським поліцаєм Вол. Волощуком забрали з могили всі ленти від вінків і занесли їх до громадської канцелярії.

НОВИЙ КАНАЛ.

В Тулюзі (Франція) покінчив свої наради конґрес у справі будови каналу. Канал цей матиме великанське торговельно - комунікаційне значіння для полуднево - східньої Франції. Передбачають, що транспортовий рух на цьому каналі обійматиме 100 міл. тон.

НА УКРАЇНІ СЕЛЯНИ ЇДЯТЬ ЗДОХЛЯТИНУ

БЕРЛІН (Німеччина). — З Росії, а особливо з радянської України, приходять сюди щораз сумніші відомости про картини голоду, який охопив особливо сільське населення. Чим далі, то голод все більше поширюється й захоплює нові райони. Радянська влада майже не провадить боротьби з голодом, залишаючи населенню самому боротися з ним „власними засобами". Тимчасом влада старанно забирає в ріжних районах останній послід, як державний „продналог".

Худоба, а особливо коні, які ще зберeглися в деяких селян, все більше хворіють на ріжні заразливі хвороби. Через брак ветеринарного персоналу та відповідних медикаментів і паші для худоби боротьба з хворобами стає неможливою. Особливо почала розповсюднюватися носатина (сап), на яку ліку нема. Влада наказала таких коней стріляти. Населення так виголодніло, що викопує з землі трупи здохлої худоби й споживає їх. Тому серед населення ширяться ріжні заразливі хвороби та поширюється смертність від зараження трупною отрутою і ріжними хворобами.

Населення доведене голодом до крайньої розпуки й не бачить поратунку в свому тяжкому становищу. Селянство все частіше почало нападати на ріжних аґентів большевицької влади, а особливо на міліціонерів, та вбивати їх.

ЯПОНІЯ ПОЧАЛА ВЕЛИКИЙ НАСТУП ПРОТИ КИТАЮ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Японська армія в районі порту Шангайкван перейшла манджурсько-китайський кордон і захопила смугу землі північного Китаю. Свою акцію Японці пояснюють тим, що в тому районі китайські бандити вбили 4 Корейців, а 4 поранили. Вони всі горожани Японії, а тому Японія вважає потрібним забезпечити своїм горожанам недоторкальність і спокій на китайській території.

Китайці певні, що цих Корейців убили японські провокатори з метою прикрити дійсний намір японського командування: почати широкий наступ на північний Китай для знищення останків армії бувшого правителя Манджурії, Ченґ-Сюе-Ляна, який непокоїть Японців своєю присутністю в Пекіні та орґанізуванням повстань проти Японців у Манджурії.

Разом з тим японська армія готова розпочати наступ у внутрішню Монґолію, де китайські бандити затримали японського капітана Ішімото. Японці кажуть, що лише їх армія зоже звільнити свого офіцира, почавши наступ на Монґолію.

ФОН ПАПЕН ПІДЕ НА КОМПРОМІС З ГІТЛЄРОМ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Переговори відпоручників Гітлєра з ґенералом фон Шляйхером привели до того, що Гітлер згодиться ввійти до уряду фон Папена на становище віцеканцлєра. Цей уряд буде створений спеціяльно для Гітлєра. Також кілька найближчих його помічників будуть назначені на другорядні міністерські посади.

Політичні розрухи та вбивства, не зважаючи на погрози уряду, розправлятися найрішучішими засобами з ворохобниками, тревають далі. Та уряд не буде заводити знову военного стану, бо сподівається, що ворохобня припиниться, що обіцює Гітлєр. Він уже викликав до себе всіх начальників своїх ударних військ, щоб їм наказати припинити політичну війну.

ШЛЯЙХЕР ДАЛІ ГОВОРИТЬ ЗА СИЛЬНУ АРМІЮ.

БЕРЛІН (Німеччина). — В інтервю з американським кореспондентом ґенерал фон Шляйхер заявив, що Німеччина рішучо домагається дозволу на збільшення її армії, відповідно потребам оборони. Він при тім зазначив, що коли великі держави не дадуть на це засадничої своєї згоди, то Німеччина не візьме участи в продовженню льозанської конференції, а також не вернеться більше на конференцію по обеззброєнню, чи обмеженню зброєння.

БОЯТЬСЯ ЗА МИР.

ВЕРДЕН (Франція). — На відкриттю памятника французьким жовнірам, що загинули в районі Вердена, президент французької републики назвав Верден цвинтарем Франції, на якому лежить 400,000 французьких воїнів. Після нього ґоворив маршал Петен та военний міністер Бонкур.

Всі промовці підкреслили, що тепер мир знаходиться в небезпеці. Хмари военного конфлікту висять над Европою, а тому треба бути готовими до оборони своєї батьківщини кождої хвилини. Всі промовці говорили про необхідність для Франції тримати велику армію.

МЕК ДОНЕЛД ШУКАЄ МИРА З ІРЛЯНДІЄЮ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Мек Донелд відбув таємничу подорож „на ґостину" до північної Ірляндії. Місцеві ґазети кажуть, що він там був на переговорах у справі помирення Анґлії та Ірляндії.

Сам Мек Донелд каже, що його поїздка була цілком приватна й не мала нічого спільного з ірляндсько-анґлійським непорозумінням.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загранцею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОСПАЛА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ.

Вже минає місяць, як покінчилися краєві конвенції політичних партій, на яких іменовано партійних кандидатів на уряд президента й віцепрезидента Злучених Держав, а кампанія ще не показує найменшого оживлення.

Свідчить це про повний брак запалу народа до політичних партій та до політики взагалі. Коли взяти під увагу тяжку економічну кризу, то цьому й дивуватися не можна. Відомо, кождий передовсім думає про себе і про справи, які його найближче обходять.

Одначе з Вашингтону доносять про заходи коло оживлення кампанії. Заповідають це оживлення то з поворотом кандидатів з вакацій, то з починанням першої обіздової кампанії Рузвелтом, то з акцептаційною промовою Гувера. З другого боку, оживлення кампанії мають пробувати ріжними сплетнями проти кандидатів. Кампанійні команданти є нібито переконані, що виборці не голосують стільки **за** одного кандидата, як **проти** другого. Тому виборчі махери й задумують дати виборцям досить основ до ненависти, погорди й ворожнечі проти кандидата противної партії. Мається робити кандидатам ріжні особисті закиди. Мається шкалювати їх приватне життя й родинні відносини.

Доносячи про ці приготування, „Ню Йорк Таймс" звертає увагу партійним виборчим махерам, що того роду засоби може помагали в давнину, коли американські виборці були менше вироблені політично. Нині виборець уже розуміється на цих старих триках, обчислених на його глупоту. Він добре знає, що махер, який послугується особистими лайками, має в своїм серці глибоку погорду до виборця, що він уважає виборця за дурака, який дасться зловити на таку полову, за безрогу худобину, яка дається годувати смердючим сміттям.

„Ню Йорк Таймс" дає до зрозуміння, що нині американські виборці вже мають досить чорнення особи та відвернуться з відразою від партії, яка таких засобів уживає.

Що американські виборці зробили в тому напрямі великий поступ, це ясно кождому, хто мав нагоду приглянутися або читати про давніші вибори в Америці. Але чи американський виборець уже вповні вилічився від ненормального зацікавлення чужими скандалами, доказу на це треба ще шукати в будуччині. Коли судити по американській пресі, то „Ню Йорк Таймс" сказав виборцям тільки гарний комплімент, який ближчий до бажання розумних людей, ніж до дійсности.

Х. Н.

„НОВА ЕРА" В СССР?

Большевицька влада дуже щедра на декрети й обіцянки. Після того, як через „колективізацію" запанував голод у безмежному Радянському Союзі, Сталін попустив трохи, щоб селяни могли продавати свої продукти на вільному ринку. Але на тому не кінець. Центральний комітет всесоюзної комуністичної партії хоче показати тепер свою „демократичність". 27 червня у всіх газетах Радянського Союза видруковано декрет центрального виконавчого комітету рад про „революційну законність". Читаєш і своїм очам не віриш: чи не „шкідники", або „глитаї" написали цю постанову? В декреті, між іншим, сказано, що **„все ще трапляється багато випадків порушування революційної законности з боку урядових осіб, особливож на селі".** А через те правительство Радянського Союза заявляє, що „суди й прокуратура повинні притягати до судової відповідальности в усіх випадках насильства над правами трудящого люду, а особливо в випадках незаконних арештовань, ревізій і конфіскації майна". Большевицький декрет обіцяє найширшу допомогу для слідчих органів, зокрема в справах покривджених робітників, селян, червоноармійців, спеціялістів та інших. Сталін зі своїми товаришами засуджує в своїх декретах навіть „розкуркулення" селян, отже насильне відбирання господарства в селян, і вважає, що це грабування селянської кервавиці суперечить законам совітської влади! Декрет засуджує тих комуністів, що своєю діяльністю в колективних господарствах порушують правило виборности в управі колгоспів та командують у колективах, як їм хочеться. Декрет забороняє примусову колективізацію дробу та худоби й загрожує судовими карами тим, що це роблять. В справі судівництва комуністичний декрет забороняє скидати або переносити суддів без постанови обласного прокуратора або комісаріятів справедливости поодиноких республик.

Другий декрет видав центральний комітет комуністичної партії. Комітет наказує членам комуністичної партії, щоб вони з усієї сили допомагали завести „революційну законність" і щоб виконували всі постанови партії про відповідальність комуністів за найменшу спробу порушувати закони.

„Щось мабуть велике в лісі здохло", коли в Москві почали писати такі декрети. Якже! **Пятий рік Сталін веде колективізацію, „розкуркулення", пятий рік міліони невинних людей гинуть у тюрмах і на засланнях у Сибірі,** — і ось большевицька Темида аж тепер прозріла й побачила кругом себе „незаконність"! Сталін проливає „крокодилячі сльози" з приводу комуністичних насильств над робітниками й селянами! Що за знак? Чому такий, з ласки блаженного Леніна, поворот у політиці.

Немає тепер большевицької газети в СССР, котраб не писала про „перекручування партійної лінії", про „бюрократів з партийним квитком" і т. д. Ось, приміром, московська „Правда" пише 17 червня 1932 р. таке про поведінку комуністів-бригадирів в Люксембурзькому районі на Степовій Україні:

„Бригадири лаялись безсоромно, стукали кулаками по столі, називали селян-колгоспників волами, свиніями"...

Тепер Москва обіцяє, що вже цього не буде. Насильства комуністів над робітниками та селянами мають ліквідувати такі самі „комуністи"... **Дежбув Сталін, що ніби не бачив кривавих комуністичних злочинів? Невже хтонебудь повірить, що в ньому людська совість прокинулась?** Ні, не тому комуністичні команданти почали тепер писати такі покаянні декрети. Причина зовсім інша: **Сталін боїться війни. Всесоюзний самодержець хоче помиритися з народом".** Московські царі віддавна любили ширити в народі ту легенду, що, мовляв, цар хоче простим людям добра, але пани не допускають народа до царя. Цю легенду про „народнього царя" тепер користоване для себе Сталін: мовляв, винні рядові, сільські комуністи, бо вони „перекрутили" постанови партії, а центральний комітет — безгрішний.

Що сказати про цей лицемірний декрет московських диктаторів? Хіба ось що: **комуністичний папа Ленін назвав диктатуру „владою, що необмежена ніякими законами".** Коли так, **то про яку „законність" може говорити Сталін і вся комуністична партія? Не „законність" потрібна комуністам, а безмежна влада.** Але вони чують і бачать, що **вразі війни проти них повстануть пригноблені диктатурою робітники й селяни.** І через те Сталін ширить обіцянки. Заразом показує вовчий зуб і лисячий хвіст.

Сталінці обіцяють „законність"... Але чи бувало де на світі, щоб диктатура сама ліквідувала себе? Не зліквідує своєї диктатури й Сталін добровільно.

Що думають робітники і селяни в Радянському Союзі з приводу останніх декретів комуністичної партії? — „Злякались" — ось загальна думка. Людність СССР дякує Японцям, що вони налякали Сталіна своєю кліку, бо тепер є вільна торговля, а тут ще й „революційну законність" обіцяють.

„Але — „казав пан, кожух дам"...

Мене переляк у Москві, то знов забудуть про „законність" та будуть і далі панувати по старому, беззаконно, безвідповідально, за старим звичаєм московських самодержців.

ГРІЗНІ ХМАРИ.

Льозанське рішення в справі звільнення Німеччини від непосильного тягару воєнних відшкодовань европейська публична опінія приняла назагал із вдоволенням. Здавалося, що в Льозанні поладнано успішно одно з наболілих питань европейської міжнародньої політики, і що **льозанська конференція стане вихідною точкою для консолідаційних змагань розсвареної Европи.**

І тому льогічним наслідком льозанської конференції можна вважати заключення англійсько-французького порозуміння, до якого негайно приступили теж Італія й Бельгія. Головний ініціятор і творець Льозанни, анг. премієр Мек Доналд, здавав собі справу з цього, що вслід за скасуванням німецьких репарацій мусить піти якщо не повне анулювання, то принайменше зменшення воєнних довгів. Розуміється, що Америка, як це недавно заявив амер. президент Гувер, не хоче, щоби справу воєнних відшкодовань вязати зі справою воєнних боргів. Як умову для евентуального зменшення воєнних боргів Америка ставить европейським державам — **зменшення їх зброєнь на одну третину.** В той час вірителі Німеччини рішилися звільнити свого довжника від воєнних відшкодовань у цій надії, що рівночасно американський „вуйко" зменшить їм їхні воєнні довги.

І хоч в своїй офіційній заяві англійський міністер закордонних справ Саймон заявив, що вістря англійсько-французького порозуміння в ніякому разі не є звернене проти Америки, то всеж така немає сумніву, що саме цей момент, **поставлення спільного домагання на адресу Америки, був одною з головних причин англійсько-французького порозуміння.**

Порозуміння це мало дати товчок для зближення і співпраці інших европейських держав. Головні аранжери цього порозуміння, Мек Доналд і Еріо, були однодумні в цьому, що **консолідації Европи не можемо собі представити без участи Німеччини.** І тому в першім параграфі англійсько-французького пакту вставлено зазив до Німеччини, щоби вона приступила до порозуміння.

Провідною думкою обох згаданих політиків було втягнути Німеччину в сферу їхньої політики, а головно відвернути її від якоїнебудь стичности з Совітами. І тому плян приступлення Німеччини до англійсько-французького порозуміння зустрінувся з її сторони з великою резервою. Дотеперішня політика Німеччини опиралася власне на вигравannі на „большевицькому конику". І тому і в даному разі німецький уряд станув на становищі — не анґажуватися всеціло по стороні Англії й Франції.

Тож як умову приступлення до англійсько-французького порозуміння уряд поставив: 1) що це порозуміння не може бути звернене проти Америки і 2) щоби до нього притягнути теж Совітів. Значить дійсне відношення большевиків до европейських справ, треба ствердити, що домагання німецького уряду є в дійсности їхньою відмовою.

Та ще більшу несподіванку для випрацюваного в найбільшій тайні англійсько-французького пакту є останній крок Мусолінія. Бо ось мов грім з ясного неба прийшла вістка про зміну італійського уряду. Цілий ряд італійських міністрів пішов у відставку, а між ними теж міністер закордонних справ Ґранді, що втягнув Італію до останньої англійсько-французької імпрези. **Тож уступлення мін. Ґрандія, відомого прихильника Англії, є важким ударом для англійсько-французького пакту і ліяновоі консолідації Европи.**

Колиж на тлі цих подій візьмемо під увагу ці внутрішні потрясення, що їх сьогодня переживає Німеччина, то бачимо, що над Европою повисли грізні хмари. І хоч европейські держави здають собі справу з грозячої їм усім небезпеки, то всеж таки **в вирі гострих противенств і взаімних антагонізмів вони не зможуть** знайти виходу з істнуючої замотаної ситуації, що витворилася після війни.

(„Новий Час").

Ніякий культурний нарід не може обійтися без шкільного Товариства, яке в національній державі стає клітиною державно-освітного апарату, а в мішаній — доповнює її занедбання чи недогляди в освітній роботі. — Скількож більше значіння для бездержавного українського народу має „Рідна Школа" в старому краю! Памятаймо на це!

Кождий сотик, кождий датон
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

Йосиф Юрій Король.

МІЖ ІНДІЯНАМИ.

(Гумореска).

До Шикаго Іван Кудерна приїхав із родиною тому більше ніж 50 літ. До Америки приїхав із білими руками. У новім світі не тревало довго, а його білі руки опухли, покрилися мозолями.

У Шикаго не мав Кудерна постійного заняття. За якийсь час відїхав із родиною на провінцію, до містечка Бел Плейн в Айові. Між поселенцями, що там жили, були два чи три його земляки. Кілька миль від містечка, близько Челсі, жив інший його знакомий, Гринько Гулька. Мав гарну фарму. В Айові були тоді ще широкі лани врожайного та дешевого ґрунту. Нинішні ціни айовських фарм для емігрантів недоступні.

Від залізничого машиніста Кудерна купив невеличкий, гарний домик під горою, а від залізничого товариства лан барабoляного поля. Яких два акри землі біля хати товариство дало йому безплатно, щоби там садив собі городовину. Кудерні обіцяли працю при залізниці. Був певний, що вижие з родиною з того, що заробить при залізниці та з того, що збере з поля.

У новій батьківщині не були ще навіть тиждень, як Кудерна задумав відвідати приятеля Гульку на фармі в Челсі.

— Це мій старий знакомий, — говорив жінці — тай ми собі трохи споріднені. Гулька, це мій другий або третій братанич, напевно не знаю. Вже багато літ я його не бачив, а маю багато дечого розповісти йому зі Старого Краю.

— Лише, щоби ти де не заблудив по дорозі, — боялася жінка.

— Я того не боюся, — потішував її чоловік — збитися з дороги тут не можна. Американці розміряли землю дуже практично. Я мав у руках мапу нашої округи Бентон і сусідньої округи Тама. Виглядає наче шахівниця. Самі чотирокутники, чверть милі, пів милі, миля. Від нас не далеко до окружної дороги. Тією дорогою піду три милі рівно на північ а потім може з чотири милі просто на захід. Гадаю, що впораюся з тим за два години.

Був гарний літній день. Кудерна був радий, що пройдеться. Та не зайшов ще далеко, як здогонив його фармер, що раненько привіз був зеленину до містечка. Сказав Кудерні, що підвезе його. Кудерна згодився, та сказав, що назад піде вже пішки.

У приятеля Гульки на любій балачці задержався аж до вечора. Гулька хотів відвезти його аж додому, одначе Кудерна не хотів.

— Краще перейдуся, — сказав.

Вкінці згодився, щоби Гулька підвіз його трохи, аж до великого ліса та щоби показав йому коротшу дорогу.

— Коли підеш лісом, то заощадиш собі добру милю, — пояснювала Гулька. — Заблудити не можна. Дорога веде впоперек ліса, а гинчі там нема. Фармері туди вже тепер не поїдуть. Матимеш гарний прохід.

Розлучилися.

Кудерна відважно пустився в дорогу незнаним лісом; та чим глибше запускався в ліс, тим більше зникала його відвага. Щось стискало його коло серця. Вже майже жалував, чому радше не йшов тією самою дорогою, якою прийшов, хоч вона була миля довша. По звичаю боязких людей додавав собі відваги так, що тупав ногами, та підсвистував. У лісі було тихо. Лише час від часу відізвалася в далечі відгримання „баб-гвайт" (голос куропатви) або скоре „гулєвів" (голос лилика). Кудерну наче що давило. Тупав голосно та підсвистував лише на те, щоби чути себе. За хвилину освідомив собі дещо заспокоєний, що тихий ліс приняв його зовсім по приятельськи. Дерева спокійно шуміли, ніде нічого підозрілого не відзивалося. Вже з двацять хвилин ішов лісовою доріжкою, заки вспокоївся, хоч йому здавалося, що йде тим лісом Бог зна як довго. Трохи спокійніше пробирався лісом усе дальше. Уйшов може з чверть милі, коли доріжка нараз гостро завернула вліво. Кудерна перейшов закрут і побачив перед собою полянку. Здригнувся, заскочений несподіваним образом.

На полянці був індіянський табор — два табори, по кождому боці доріжки один. Уже вечоріло, одначе Кудерна виразно бачив трохи подальше ряд вігвамів, а перед ними то тут то там гуртки Індіян і Індіянок. Серце йому скоро забилося, волосся йому зїжилося, як розпізнав, що Індіяни робили.

Індіяни гострили свої славні томагавки!

Умираючий чоловік в останніх хвилинах свого життя переживає, кажуть знову всю свою минувшину. Кудерна, щоправда, ще не вмирав, та як поглядав на індіянський табор на полянці, за кілька хвилин направду знову пережив кілька літ свого життя.

Знову начеб перечитав усі ті грізні індіянські оповідання, які читав замолоду. Виразно бачив перед собою головний образок одного такого оповідання: лютий червоношкірець томагавком забирається оскальпувати нещасного білого. А ось тепер, така страшна догія жде його. Таж Індіяни не гострять томагавків лише для забавки.

Та відкіля це ті Індіяни тут узялися? — дивувався. Таж це всього яких три милі від Бел Плейн, а в містечку ніхто не говорив йому про Індіянів. У деяких крамах бачив, щоправда, виставлені індіянські рогіжки, килими, мокасини, глиняну посудину й інше, та він думав, що це звичайний американський крам. Пригадав собі теж, що в містечку бачив смаглявого чорноволосого чоловіка, в дивнім одязі, з великим, ширококрисим капелюхом на голові. Тоді прийшло йому було на думку, що то пастух із заходу, а тепер сказав собі, що то найскорше був Індіянин.

Дорога, що нею вибрався Кудерна, вела краєм індіянської резервації. В містечку кожен знав про цю резервацію, тому й ніхто не згадував про неї Кудерні. Думали собі, що коли вони знають про резервацію, то про неї знає і Кудерна. Індіянські товари й Індіяни в містечку були звичайною появою. В старому краю нерозумні матері страшили дітей коминярем — у Бел Плейн страшили їх Індіянином.

Про резервацію Кудерна не знав, що Індіяни саме тут є в себе дома; здогадувався, що прийшли відкілясь, що вони на воєнній стопі та готовляться до нападу на спокійних білих. І ось він перший буде їх жертвою.

Хвилиночка надуми переконала нещасного, що для нього нема ратунку. Колиб пустився втікати, Індіяни здогнали би його напевно. З оповідань знав, що такий індіянський бігун здогонить і скорого коня.

Про втечу й годі було думати, а зброї не мав. Та саме ця свідомість, що в утечі нема для нього ратунку, вчинила його розпучливо-відважним.

— Коли вже маю вмерти, то вмру по геройськи, — рішився вкінці.

Виступив лівою ногою вперед — це, кажуть, приносить щастя — і відважно йшов доріжкою до індіянського табору. Не тупав; ішов звичайною ходою. Чим більше наближався до вігвамів, тим більш та грізніші здавалися йому Індіяни і їхні томагавки. Колиж вкінці знайшовся поміж двома гуртами Індіянів, переміг свій жах настільки, щоби побажати Індіянам доброго вечора.

— Гуд івнінг! — сказав голосно.

Індіяни у відповідь промимрили щось, що звучало трохи подібно як „гуд івнінг", одначе при цьому якось так замахали томагавками. Штучно підбадьорена Кудернова відвага знову впала майже зовсім. Його заколо коло серця. Нещасний мимоволі схопився за голову. Серце йому забилося з радости, коли переконався, що його череп, волосся та капелюх досі на свому місці. Його не оскальпували! Одначе оглянутися не важився доки йшов лісовою полянкою. Щойно як знову найшовся в темному лісі, пристанув і глянув на полянку. Ніхто за ним не йшов. Індіяни, видно, мали свої справи та клопоти.

Кудерна мав ще може яких три милі дороги до дому, та що ввесь його страх уже минувся, йшлося йому легко та весело. Зробив усю цю дорогу за нецілу годину.

Ледви ввійшов у хату, побачив, що жінка й діти якісь перелякані. Та заки ще міг спитатися жінки, що це їм сталося, молодша донечка, повнолиця Маруся, підбігла до нього та притишеним голосом, начеб йому виявляла якусь велику тайну, шепнула йому:

— Тату, в нас були Індіяни!

— Індіяни! А щож вони тут хотіли? — спитав Кудерна здивований.

— Не знаю, що хотіли — відповіла Кудерниха, — бо я не впустила їх у хату. Пополудні прийшло сюди кілька Індіянок, одначе я замкнула двері перед ними, щоби мені не перелякали дітей. Індіянки на дворі щось кричали та розкладали руками. Найправдоподібніше хотіли щось випросити.

— Бачиш, мамо, то ти недобре вчинила, що не попросила їх у хату, — сказав Кудерна з легким докором. — Не бійся тутешніх Індіянів. Це люди дуже спокійні й гідні.

— Що ти про них знаєш? — Здивувалася Кудерниха.

Кудерна став їй докладно розповідати свою пригоду з

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

—o—

В СПРАВІ ВСЕСВІТНОЇ ВИСТАВИ В ШІКАҐО.

Справа Всесвітної Вистави в Шикаґо є для нас всіх Українців великої ваги й тому мусимо відповідно до неї приготовитися. Першим важним кроком до такого приготовання є докладне розглянення справи й обговорення ріжних найпрактичніших способів, як нам можна найдешевшим способом виконати своє завдання, щоб себе відповідно зарепрезентувати перед світом і доказати, що ми є культурний нарід та вповні спосібний до заряджування своїми національними й державними справами. Певна річ, що ще ніякий культурний нарід на світі не дішнявся до того, щоб усі одиниці в народі в усіх справах однаково думали. Так і ми, Українці, не маємо права такого чуда самі від себе очікувати. Однак ми всі признаємо, що чим культурніший є нарід, тим лекше йому в. важних справах прийти до порозуміння.

Вже було кілька відповідних дописів у „Свободі" в цій справі. З кождого допису можна було про щось відповідне в цій справі довідатися. Тому й я дозволю собі деякі нові думки подати. Може якраз вони зможуть придатися до докладнішого розваження цієї справи.

Перше, про що я розважував, є те, чи не можнаб нам якось так зарядити, щоб дешевшим коштом цього великого діла доконати? Всі знаємо, що часи є дуже прикрі й неодному і найщирішому Українцеви приходиться трудніше тепер навіть одного доляра жертвувати, ніж пару літ тому булоб жертвувати десять долярів. Пятьдесять тисяч долярів, яких хоче Комітет від Українців в Америці, щоб можна це діло відповідно викінчити, це на теперішні часи прямо застрашаюча сума для безробітних Українців. Богато може бути й таких, що, стративши віру у можливість зібрати таку суму, не дадуть ані такої жертви, на якуб могли спромогтися.

Щоби побудувати відповідний павільон для української вистави, то нам не доконче треба нанимати американьких контракторів і будівничих, які часто стараються на малій роботі заробити великі суми грошей. Я радив би до ього діла ужити наші українські сили в як найбільшій скількости і запрягти самих Українців-патріотів до свого патріотичного українського діла. Припустім, що український комітет для Світової Вистави дав би оголошення й поклик до Українців, щоб усі майстри й будівничі та ріжні різьбарі, які знаходяться в Америці, зголосили свою готовість до будовання павільону. Нехай кождий подасть у відповіди, якої денної заплати за свою працю жадає, який досвід у будівництві має й чи тепер є занятий, або є без роботи. Безробітних можнаб дістати дешевше й таким я радив би дати першенство. Однак деяких експертів в будівництві треба би взяти, хочби й були тепер заняті. Треба їм дати відповідну платню.

Я вірю, що таким способом за десять тисяч долярів можна побудувати цілком відповідний павільон для нашої справи. Сама будова не буде грати великої ролі; важніше буде те, що можна буде бачити й чути в середині того павільону. Світ знає наші національні обставини, знає, що ми не маємо своєї держави, щоб нас поперла, а тому, хочби і найскромнішу нашу національну щирість та ревність світ потрафить оцінити. Тому не берімся до занадто величавого діла, яке під цю безробітню хвилю моглоб показатися понад наші сили й наші найвзнесліші мрії моглисяб в ніщо обернути. **Робім лише те, що без великого розчаровання можемо спокійно викінчити.**

Колиб ми зібрали хочби лише двацять пять тисяч долярів, то й так можемо, з доброю патріотичною ощадністю, цілком відповідно перед світом свою національну справу зарепрезентувати. Однак не сміє ніхто з патріотів у цім ділі своїх приватних користей шукати. Це є патріотична справа й її треба патріотично виконати.

На другім місци, я не думаю, що є найвідповідніше, щоб прихід з цеї вистави призначувати лише на Рідну Школу в Старім Краю, як це був комітет оголосив. Богато Українців вже дали свій дар на Рідну Школу, який вони на цю ціль призначили. Такі Українці, закуплюючи шери, закуплять дорожчі шери, коли розділення приходу буде ріжноманітніше. Я думаю, що певну частину з приходів требаб призначити навіть для тутешних національних справ. Ми всі признаємо, що Авраменко з танками й Кошицевим хором виконали велике патріотичне діло, яке зробило велике розголошення для нашої національної справи. Ми також знаємо, що концерти фінансово не дописали й зроблено є кілька тисяч довгу. Чи не належалосяб з приходів Світової Вистави (коли які будуть) цей недобір покрити? Таж Авраменко і на самій Світовій Виставі має знову відіграти танками й хором дуже важну ролю. Є знов Українці, що під цю хвилю вважають за найвідповідніше попирати способи боротьби, які переводить УВО. Такі Українці знов закуплять більше шерів, коли частина приходів буде призначена на УВО. Є в нас також інваліди й політичні вязні і т. д., а всі вони потребують помочи й ми повинні бодай по трошки всі потреби заспокоювати.

Дальше я думаю, що коли фінансову поміч збирається від всіх Українців, то таксамо Українці з ріжних стейтів через своїх делеґатів малиб творити якусь екзекутиву, якаб мала право вглянути до переводження цеї вистави. Покищо виглядає, що спрямовано так, що ввесь заряд лишився в руках самих шикаґовських патріотів; а це не виглядає на найліпший порядок. Ціла справа повинна бути під контролею контрольної комісії, якаб повинна складатися з вибраних одиниць з ріжних стейтів.

Нам уже час в цій справі взятись чим скорше серіозно й патріотично до діла. Ми вже зачали в нашім стейті Конетикут збирати жертви на цю ціль. Нуж берімся всі до діла!

Теодор Галенда.

ТЮРМА ЗА СВОБОДУ!

—o—

Я не боюся тюрми, ані клятих катів;
Вони для мене не дуже страшні.
Страшна тюрма у Рідній Вкраїні,
Жию як в неволі тут на чужині.
Мені не булоб стидно носити кайдани
За волю Вітчини і своїх братів;
Лише я стидаюсь, чом не в Ріднім Краю,
Коли такий час лукавий наспів.
Нехай мене мучать, а хоч і мордують,
Мого слова правди кати не убють.
Хай кати прокляті усі бенкетують,
А прийде час, вони всі пропадуть.
За рідний край тюрма то геройська слава!
Ми всі мучимося наче у тюрмі,
Всі пем одну чашу, скорбну і велику,
Брати! Одна вона: тобі і мені.
В кого є любов до Рідного Краю,
От того ця чаша ніде не мине,
З любови до Неї, Неньки України,
Кождий мусить пити чашу аж до дна.
Чиє серце гріє віра і надія,
Отому ця чаша не дуже страшна,
Бо вона добавить і сили і волі,
Не буде гіркою, хоч випе до дна...

Микола Кудринський.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1933.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників .Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $27.00; половина $13.-50; чверть $9.00; осьма часть $4.00; перша й остання сторона в части оголошень по $33.-00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії то значить, що його оголошення буде стільки дорожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1933 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $8.50. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

У большевицькій школі вчитель справджує анкетні аркуші учеників. Бачить, що ученик Ціперович не відповів, чим займається його батько.

— Чому горожанин не відповів чим займається його батько? Може він контрреволюціонер?

— Товаришу вчителю! — каже крізь сльози Ціперович — чи товариш був у цирку?

— Я був, та що це має спільного з твоєю справою?

— То певно товариш бачив там жінку з бородою, що співає басом. Це мій батько.

—o—

дороги, як то серед лісної полянки натрапив на індіянський табор і з яким страхом перейшов поміж узброєними Індіянами.

— А бачиш, — додав — не зробили мені й найменшої кривди та на моє поздоровлення чемно відповіли. Я дійсно люблю їх. Колиж знову колись прийдуть сюди просити чогось, то кажу тобі, зроби для них, що могтимеш.

Кудерниха бачила Індіянок доволі зблизька й не одушевлялася ними, як її чоловік своєю ненадійною стрічею. Одначе була Індіянам дуже вдячна, що їй не оскальпували чоловіка. Тому радо обіцяла чоловікові, що для бідних червоношкірців зробить, що могтиме.

Нагода для того трапилася вже за кілька днів. Три Індіянки прийшли просити хліба. Кудернисі було тяжко порозумітися з ними. Індіянки говорили ломаною анґлійщиною, а вона сама також не вміла по анґлійськи, лише так що похопила від дітей, як училися шкільних лекцій. Одначе розуміла, що „бред" це хліб, тому принесла Індіянкам цілий бохонець.

Одначе хліб був солоний. Індіянки лише покушали, а вже випльовували окрушки на гарну, чисту долівку. Ріжними словами, а ще більше знаками дали Кудернисі зрозуміти, що не люблять „солт" і що хочуть несоленого хліба. Кудерниха не мала дома несоленого хліба. Тому Індіянки сказали, хай дасть їм муки, а вони мовляв, самі спечуть собі хліб. Це, що потім собі з муки виробили, то не був хліб такий, як ми його розуміємо: була лише груба паляниця, яку собі спекли в рурі. При цьому ввесь час щось балакали, багато муки порозсипали по землі та взагалі страшно занечистили долівку. Кудерниха, що справедлито гордилася зразковим порядком у своїй хаті, малощо не схопила мітли щоби вигнати Індіянки. Від того рішучого поступку здержала її обіцянка, яку дала чоловікові, що для Індіян зробить, що лише могтиме.

Індіянки відійшли. Кудерниха взяла мітлу, щоби позамітати кухню. Притискала більше, ніж звичайно. Їй наче здавалося, що Індіянки відчувають ударами, які вона завдає долівці. Щастя Індіянок, що бити годі на віддаль.

Колиж вечером Кудерна вернувся з праці, жінка дуже докладно розповіла йому про гостину Індіянок. Зпочатку говорила спокійно, одначе потім схвилювалася, як стала говорити про те, як то Індіянки по долівці порозкидали, порозжуваний хліб і порозсипали муку.

— Занечистили мені долівку, — сказала огірчено. — Більше ця голота не має мені тут права!

Колиб Кудерниха була говорила спокійніше, чоловік був би обстав за Індіянами. Одначе огірчення враженої господині було зовсім оправдане. Кудерна признав за добре уступити.

— Роби, як розумієш, мамо, — говорив каючись. — Та чи знаєш, що це значить для мене? Як знову йтиму до Челсі, мушу наложити цілу милю.

НАГЛИЙ СУД У СЯНОЦІ.

(1)

Що каже акт обвинувачення про події в ліському повіті.

Дня 20 липня, в середу, розпочався перед окружним судом у Сяноці наглий суд над чотирма учасниками подій у ліському повіті. Проводить розправі окружний суддя Крушельніцкі, голосують окружні судді Ґеліс та Юркевіч, як заступник засідає суддя Бернгавт.

Сяніцька прокуратура обжаловує:

1) **Василя Дуника**, званого „до Гаврили", літ 28, гр.-кат. жонатого, з Лобізви.

2) **Міхала Малецького**, зв. „до Шевця", уродженого 8/10 1909, **римо-кат.** нежонатого, з Телесниці Ошварової.

3) **Петра Мадею,** сина Івана і Юстини, літ 34 з Бібрки, гр.-кат., жонатого — і

4) **Антона Паславського,** сина Петра й Анни, 28 літ, гр.-кат. з Бібрки — всіх о злочин ворохобні з § 73 к. з.

Обжалованим закидає акт обжалування, що вони дня 30 червня в Лобізві брали участь у заколоті, при чому наслідком опору та помимо попереднього упімнення властей, а наслідком насильних дійств, а іменно нападу на патрулю державної поліції й розброєння її, нападу на місцевого римо-кат. пароха, острілювання поліції з пальної зброї дійшло до того, що населення мож було успокоїти доперва тільки приміненням надзвичайного середника сили.

Акт обжалування обусновує прокуратор так:

Дня 19 червня відбулося в Устриках Долішних горожанське зібрання, в ціли влаштування свята праці. Свято праці мало полягати на тому, що населення одної громади мало працювати добровільно і безплатно один день для загального добра тої громади.

Цей проєкт — каже прокуратор — стрінувся як на зібранню в Устриках так і передтим в Берегах та інших громадах з дуже прихильним приняттям. Перед самим святом праці пустив хтось поголоску, що свято праці є тільки покришкою для заведення нової панщини, що дало причину до активного виступлення селян в Берегах та побиття урядовця повітового виділу в Ліську, Земби, який приїхав до Берегів те свято праці влаштувати.

Збаламучені тими поголосками селяни околичних сіл зачали збиратися гуртами при панщизняних хрестах, побоюючися, щоби не забрано панщизняних хрестів та документів, які нібито є закопані під тими хрестами.

Дня 29-го червня пдкомісар поліції Тадеуш Солтис, почувши про збирання людей, вибрався на патрулю в товаристві поліцаїв, щоб успокоїти населення. В околиці Лобізви стрінув він під панщизняним хрестом товпу, зложену з около 100 людей, та, незайманий товпою, переїхав дальше. Заквативувавшися в польського пароха в Лобізві, вислав дня 30. червня поновну патрулю в околиці Телешнівці, а до старости в Ліську переслав рапорт про те, що діється.

Тогож дня, по висланню патрулі, почали коло парохіяльного польського дому і каплиці збиратися люди як місцеві так і замісцеві, яких число доходило до 1000 голов. Підкомісар Солтис та латинський парох Цебера старались успокоїти зібраних, виясняючи їм суть свята праці, та запевнювали зібраних, що панщини не буде. Тоді з товпи зажадали люди, щоби поліція забралася з села, а по її відході люди розійдуться. Згідно означено годину 12 в полудне як тую, коли поліція відійде з села, а люди зійдуться.

В годині 12. підкомісар Солтис відійшов з поліціянтами з Лобізви, але товпа не уступила, навпаки, кинулася на дім латинського пароха, де забрала пачку з 26 ґранатами, яку там лишив Солтис. Тимчасом вернулася патруля з трох поліціянтів, яку вислав був Солтис до Телешниці, а іменно пшодовнік полковник Юзеф Лаба та постерунковий Станіслав Кримскі і Тадеуш Пархомяк. З окликом „бий" кинулася на них товпа і розброїла їх, відбираючи від них 3 карабіни, амуніцію та 6 ґранатів. Тільки завдяки інтервенції поважніших господарів не дійшло до побиття поліції. Ці розважніші господарі, між ними Михайло Мадея (до речі сказавши, тепер також арештований!), відпровадили поліціянтів до громадського уряду, де вже перед тим привели кс. Цеберу. По годині випущено ксьондза, а інтернованих поліціянтів відпровадили селяни поза границ села.

Міжтим, як селяни вдерлися до мешкання о. Цебери та забрали ґранати, служниця о. Цебери побігла полями за відділом поліції, що під проводом підком. Солтиса доходив вже до Устіянової (4 клм. від Лобізви) та здігнавши його, повідомила про події у Лобізві. Солтис поручив пшод. Ґжесікові, щоби той зі 6 постерунковими вернувся до Лобізви. Це сталося і вертаючі поліцаї стрінули в Лобізві в околиці двора товпу людей, зложену з кількох сотень людей. З товпою були 3 парубки з карабінами, забраними від поліції.

Ця патруля арештувала з місця Михайла Мадею (того, що передше ратував полонених поліцаїв), скувала його, а доперва пізніше звільнила. Побачивши оподалік ще другу велику товпу, патрула подалася в сторону двора, а товпа поступала за ними. Як поліцаї доходили до двірських будинків, зі сторони товпи впав стріл, на що знов поліція відповіла стрілами. Серед тої перестрілки добігли поліцаї до двора та „зайняли оборонне становище... на стриху". З товпи стріляно до поліції, а поліція відповла на те стрілами.

Щодо поодиноких обвинувачених, то їх провину зясовує обвинувачення так:

Василь Дуник признався, що йшов з товпою з плебанії до двора й що до поліції віддав 4 стріли, а свідки бачили, як він брав з дому війта карабін та обстрілював відступаючих поліцаїв.

(Дальше буде).

Наші діти.

Ромчика вибила мати. Потім каже синкови докірливо:

— Як можеш, Ромчику, так гризти мене. Вір мені, що як я бю тебе, то мене більше болить ніж тебе.

— Добре тобі так! — відповідає синок.

ВПЛИВ МІСЯЦЯ НА РОСТИНИ І ЗВІРЯТА.

Вже здавна люди помічали, що деякі ростини і звірята при змінах місяця якось дивно заховуються. Ці помічення були дуже рідкі, але на протязі віків вони витворили між людьми певну леґенду про вплив місяця на ростини і звірята. Цим забобонам ніхто не вірив, але вкінці, коли за справу взялась наука і певними методами її дослідила, приходиться вірити, що дійсно місяць має вплив на ростини і звірята. Великий учений Сванте Арреніюс думав, що вплив цей полягае на наладованню повітря електричністю.

Досліди, ведені в нашому кліматі, оказались доволі трудними через часті зміни погоди. Вже самі зміни погоди, цебто тиснення атмосфери, викликають певні зміни в клітинках тих основних складових частин ростин і звірят, що їх до сьогодня усталено. Тому требаб такі досвіди робити в околицях, що не підлягають таким великим змінам погоди, як у нас. Саме такі спроби пороблено в Арґентині. Учений Ято довший час слідкував за тою справою між переселенцями з полудневої Европи, головно Швайцарії, в Арґентині. Вони ще перед переселенням привезли з собою з Европи ріжні повіря щодо місяця та його впливу, а дальше на місці вони також богато нового спостерегли. Ці всі спостереження він зібрав, їх точно розглянув і прийшов до висновку, що на ділі таки щось є в тих народних повірях.

Внутрішні сили якогось орґанізму мають у свойому існуванні певні періоди, що менш більше совпадають з періодами змін місяця. Життева спроможність підноситься з повнею, а меншае, коли місяць переходить інші стадії. З практики в краю виходить, що при наближенні до повні треба сіяти такі ростини, з яких хочеться мати певне жниво, дальше щіпити дерева і цвіти, стригти вівці, ловити риби і деякі звірята вбивати. При зменшенні місяця треба уникати всіх тих господарських чиностей, а зате пересаджувати ростини і ярину яких овоч складається в першій мірі з кореня. Дуже важливий є також висновок про вплив місяця на дерево. Так приміром у контрактах на доставу залізничих швелів виразно все зазначується, що дерево на швелі мусить бути зрубане в той час, коли з нього спливае сок, цебто коли зменшується місяць. Також в Огненному Краю ловлять мушлі морські лише в час повні або зараз після неї. Зловлена в іншому часі мушля не смакує і мясо її є ликовате. Рівнож у тому краю в той час ловлять риби найбільше і ті риби як пожива є найкращі. Також при розмножуванні курей треба так робити, що яйця під квочку треба класти в той час, щоб курята вилізли в час нового місяця. Кажуть, що такі курята краще потім ростуть.

Все це лише ще початки досліду і що властиво по суті є, годі сказати. Але раз вже почата справа знайде й інших дослідників, зберуть більше матеріялу і постараються знайти пояснення для всього, що досі вважалося за повіря.

Михайло Зощенко.

ДИВНИЙ ВІДПОЧИНОК.

Чоловікові рішучо треба відпочати. Чоловік усеж таки не курка. Курка — ця може, справді, відпустки не потребує. А чоловікові без відпустки годі.

А я, наприклад, сорок літ не відпочивав. Як від другого року життя внадився, так і пішла робота без відпочинку та без рахунку.

А що торкається неділь або свят, то якийжеж це відпочинок? Самі розумієте: то трошечки випєш, то гості прилізуть, то ніжку до канапи треба прикаручити. Малож то роботи на світі в пересічного чоловіка? Жінка також іншим разом пічне претенсії висловлювати. Який тут відпочинок?

А цього літа дуже тягнуло на відпочинок. Головна причина — всі довкола відпочивають. Івась Єгорів, наприклад, у Крим їздив. Вернувся чорний, наче чорт. І на вазі сильно прибуло йому... Петро Яічкин зновуж на Кавказі відпочивав. Михась Бочків у своє село запхався. Два тижні знаменито прожив. Побили його навіть там за щось. Вернувся назад — не пізнати. Пику роздуло он як на правий бік...

Загалом усі, бачу, відпочивають і всі поправляються. Лише я один не відпочиваю.

Ось і поїхав цього літа. „Не курка — думаю. — На Крим — гадаю — не хочеться їхати. На всякі — думаю — дрібнички витратишся. Поїду кудись ближче".

Поїхав. У дім відпочинку.

Дуже все показалося знаменитим і симпатичним. І відношення уважливе. І харч гарний.

І зараз, як я приїхав, на вазі важили. Новою метричною системою. І груди зміряли. І ріст.

— Видужуйте, — кажуть.

— Та вже — кажу — трохи на вазі хотілолося би прибрати, а ріст — кажу — чорт із ним. Хай буде й давній ріст. А трошечки тяжчим стати не шкодить. Не курка я, — повідаю — горожанине фершале.

Фершал каже:

— Вага — це можна. Нам ваги не жаль. Нумо!

Став я віддихати. І зараз, знаете, виявилася незвичайна нудьга. Ніякої роботи — просто біда. І харч добрий і догляд уважливий, і на вазі важать, а нудьга тимчасом сильна.

Рано, наприклад, устав я, пику сполокав, обтер і лежи на боці. А коли не хочеш лежати — сиди. Сидіти не хочеться — ходи. А чого, скажіть, ходити без путтяя? Не хочеться ходити без путтяя. Звичка така за сорок літ не виробилася.

Один день походив я — хотів назад їхати. Так, спасибі, своїх же відпочиваючих діток у саді стрінув.

Сидять вони на траві тай у карти грають.

— У кізла, чи що? — питаюся.

— Так — кажуть — у кізла. Та — повідають — можна і в „очко" перейти. На інтерес. Сідайте, поважаний товаришу! Ми від ранку граемо...

Присівся я, самособою. Грали ми до вечері. Потім трохи по вечері. Трохи й раненько. А там і пішло кожний день. Дивишся — і днів не видно. Не лише, скажімо, нудьга, а пику вмити або кави випити нема часу.

Дві неділеньки минули наче солодкий сон. Відпочав я, можна сказати, за всі сорок літ і душею і тілом.

А що вага трохи зменшилася — тож вага річ набута. Ваги і на роботі можна придбати. А ріст, спасибі, остався той сам, що й колись. Мабуть трошечки лише зменшився. Фершал каже — від сидячого життя.

НАЙНИЖЧІ Й НАЙВИЩІ ТЕМПЕРАТУРИ.

Абсолютна нулева точка лежить при 273° Цельзія. Холод, що панує в світових просторах, по думці проф. А. С. Едінґтона, має — 269.8 ступнів. В лейденськім університеті в Голяндії вдалося витворити перед кількома літами температуру — 271.9 ступнів. Гелій переходить з ґазового стану в плинний при — 268 стп. В Злучених Державах в державнім досвіднім інституті вдалося осягнути при витворюванню плинного гелію температуру — 270.9 ступнів.

Найбільша кліматична студінь панує десь у північнім Сибірі, де змірено температуру — 68 ступнів Цельзія. Найбільшу знану спеку, 58 ступнів в тіні, завважено в Аціції (Триполітанія). В „Долині смерти" в Каліфорнії доходить спека до 57 ступнів. Вода кипить при 100 ступнях.

Найвища штучна температура, що її вдалося досі осягнути людям: 25,000 ступнів Цельзія — витворюється на коротку мить, як пуститься електричну течію в силі 50,000 Волт через тоненький дротик з вольфраму. При тому повстае осліплюючий блеск, тріск, шквал і світло, що є 100 разів ясніще як світло сонця, з такої самої поверхні. Зовнішня поверхня сонця, хромосфера, має температуру приблизно 6,000 ступнів. Температуру експльозій міриться в цей спосіб, що порівнуеться її з ясністю сонця.

Недавно винайшов д-р Ервінс Лангмюр з Дженерел Електрік Компані температуру 4,200 ступнів Цел. Є це атомове полумя водня. Його вживають до зварювання (швайсовання) кораблів і рур. Спершу розщіплюється водень на атоми в електричній світляній дузі (лукові лямпи). Тоді, щоб осягнути температуру ще вищу ніж при помочі звичайного молекулярного водня, спалюється ці атоми в кисню.

Сліпуче синяво-біле полумя оксіацетиленових лямп, що їх уживають у богатьох фабриках, має 3,000 ступнів. Це є дещо менше як температура земного ядра, яку оцінюють на 3,300 ступнів. При цій температурі топиться вольфрам. Найкраща електрична піч дає лише 2,700 ступнів, але це є більше як вистарчаюче для богатьох цілей. Залізо топиться при 1507 ступнях, а при 700 стає матово червоне.

Все це виглядає на марненький початок, як порівнаемо осягнені температури з температурами, що панують у далекім віддаленню від землі. І так професор Едінґтон при помочі ріжних штучок з математичними формулами обчислив, що температура зір-великанів має в їх нутрі 40,000,000 ступнів!

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член відділу 113 У. Н. Союза, складаю щиру подяку головним урядникам Союза за уділення мені допомоги з фонду допомогового в сумі $50.

Таксамо дякую місцевим урядникам за їх труд.

Я вже третий рік як нездібний до праці. Мені грозила утрата членства У. Н. Союза, в котрім я є членом понад 29 літ, але допомога з відділу помогла й я лишаюся далі членом У. Н. Союза.

Андрій Лоренц,
Дерри, Па.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Василь Кейван, член У. Н. Союза, від. 103, Тов. ім. Івана Франка, Мілвокі, Віс., помер дня 20. червня 1932 року на ракову хоробу.

Похорон відбувся 24. червня при участи членів Товариства ім. Ів. Франка, родини й знакомих. Похорон відбувся з дому жалоби до української церкви Покрови Пресвятої Богородиці, а відтак на місце вічного спочинку.

Покійний прожив 41 літ. Залишив жінку Магдалину й осиротив 5 діточок.

Покійний походив з села Бузів, повіт Скалат, Західня Україна.

Від року 1924 до кінця життя був добрим членом Товариства й У. Н. Союза.

Вічна йому память!

Іван Березовець, секр.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член Тов. св. Петра й Павла, від. 102 У. Н. Союза в Клівленд, Огайо, складаю щиру подяку за допомогу, уділену мені в сумі $50.

Я від якогось часу знаходжуся в страшнім стані, саме параліж не дозволяє заробити на хліб і нема надії на будуче. Лише Батько Союз не забуває за своїх дітей і в найкритичнішім часі приходить їм на поміч.

Честь і слава У. Н. Союзови! Хай жиє опікун українського народу!

Іван Демко.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(20)

Фльора Гокс до своєї краси мала добрий розум і сприт. Вона змогла з підмостків танцюристки в найгірших коршмах переходити до домів мільонерів, де виступала як визначніша танцюристка. Вона вела ріжного роду життя, не перестаючи все мріяти про якунебудь фортуну, що принесе їй матеріяльну незалежність, багацтво, а її краса та сприт дадуть їй у життю все те, чого лише може бажати собі кожна розумна та красива й молода жінка.

Вона зуміла вкрутитися в дім Тарзана, лорда Ґрейстока в Лондоні, як його служниця, бо ходило багато чуток про казкові багацтва лорда. Вона підслухувала його розмови з дружиною й сином та через те довідалася про місто Опар і про багацтва в нім. Одного разу їй пощастило дібратися до стола Тарзана й там знайти мапу Африки, на якій було зазначено, де лежить Опар. Вона дуже швидко й зручно відписала собі копію мапи й замкнула шуфляду знов.

Тоді вона почала дальшу свою акцію, щоб дістатися до Опару. Спершу вона розказала свою таємницю свому любовникови, танцюристови Карському. Карський почав шукати інших людей, що дадуть гроші на виправу, а може й самі візьмуть участь у ній, а Фльора шукала силача, який був дуже потрібний виправі. Вона знайшла боксера Естабана. Естабан був дуже вправним і зручним кулачником, а равом з тим мав досить бистрий і спритний ум.

Вони щасливо дісталися в глибину Африки й сподівалися, що вже минули Тарзана. Естебан був їм дуже корисний, бо вмів добре битися з ріжними звірами та вбивати їх. Без нього виправа загинулаб. Тарзан нарешті рішив випити горнятко кави й попросив налити йому її. Карський поспішив виконати його прохання. Тепер Фльора з затаєним віддихом дивилась на Тарзана й думала, чи Карський налив уже в горнятко того, що вона йому дала, чи ні?